

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH VĚD

Ústav ošetrovatelství

Tereza Chalánková

**Využití standardizované terminologie v
ošetrovatelství**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Mazalová, Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem jen uvedené bibliografické a elektronické zdroje.

V Olomouci dne 30. 4. 2019

Podpis

Chtěla bych poděkovat paní Mgr. Lence Mazalové, Ph.D za její ochotu a trpělivost při vedení mé bakalářské práce a především za vstřícný přístup a vynaložený čas během všech konzultací.

ANOTACE

Typ závěrečné práce: Bakalářská práce

Téma práce: Standardizovaná ošetrovatelská terminologie

Název práce v ČJ: Využití standardizované terminologie v ošetrovatelství

Název práce v ANJ: The use of standardized terminology in nursing

Datum zadání: 2018-01-21

Datum odevzdání: 2019-04-30

Vysoká škola, fakulta, ústav: Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta zdravotnických věd

Ústav ošetrovatelství

Autor práce: Chalánková Tereza

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Mazalová, Ph.D.

Oponent práce:

Abstrakt v ČJ: Problematika standardizovaných ošetrovatelských terminologií je dnes aktuálním tématem. Cílem přehledové bakalářské práce bylo sumarizovat a předložit nejnovější vědecké poznatky o využití standardizovaných jazyků v klinické praxi a ve vzdělávání všeobecných sester. Bylo analyzováno 22 elektronických článků, dva legislativní dokumenty a jedna monografie. Elektronické články byly vyhledány v databázích EBSCO, Medvik a Pubmed. Z analýzy dohledaných publikací vyplývá, že standardizované ošetrovatelské terminologie jsou efektivní pomůckou pro všeobecné sestry, protože odpovídají aktuálním potřebám v klinické praxi. Standardizované jazyky v ošetrovatelské praxi usnadňují práci s dokumentací, jsou ukazatelem finančních nákladů na péči a zviditelňují práci všeobecných sester. Z analýzy dohledaných publikací dále vyplývá, že lze standardizované jazyky použít jako efektivní výukovou metodu ve vzdělávání všeobecných sester, nicméně je stále málo studií zabývajících se vzděláváním pomocí standardizovaných ošetrovatelských terminologií. Největší limitaci představuje nedostatek studií zaměřených na populaci České republiky či střední Evropy, a tudíž nedostatečná aplikovatelnost výsledků na tuto populaci.

Abstrakt v ANJ: The issue of standardized nursing terminologies is a current problem nowadays. The aim of this bachelor survey thesis was to summarize and present the latest scientific knowledge about the use of standardized languages in clinical practice and nursing education. 22 electronic articles, two legislative documents and one monograph were analyzed. Electronic articles were found in EBSCO, Medvik and Pubmed databases. The analysis of the published publications shows that standardized nursing terminology is an effective tool for nurses, because it comports with current needs in clinical practice. Standardized languages in nursing practice facilitate documentation work, are an indicator of the cost of care and make the nurses work more visible. Furthermore, the analysis of the published publications shows that standardized languages can be used as an effective teaching method in nursing education, but there are still few studies concerning education, that is using standardized nursing terminology. The biggest limitation is the lack of studies focused on the population of the Czech Republic or Central Europe, and thus the insufficient applicability of the results to this population.

Klíčová slova v ČJ: Standardizovaná, ošetrovatelská, terminologie, jazyk

Klíčová slova v ANJ: Standardized, nursing, terminology, language

Rozsah: 43 stran / 0 příloh

OBSAH

Úvod	7
1 Popis rešeršní činnosti	10
2 Využití standardizované ošetrovatelské terminologie	12
2.1 Využití standardizované ošetrovatelské terminologie v klinické praxi	15
2.2 Využití standardizované ošetrovatelské terminologie ve vzdělávání všeobecných sester.....	32
2.3 Význam a limitace dohledaných poznatků.....	34
Závěr	36
Referenční seznam	37
Seznam zkratk.....	43

Úvod

Všechny vědecké obory, mezi něž patří i obor ošetřovatelství, mají za cíl vytvořit určitý způsob jednotné, uzákoněné a standardizované terminologie, která bude specifická pro daný obor (Vörösová, Solgajová, Archalousová, 2015, s. 10-13). Obor všeobecné lékařství používá terminologii ICD, která se zabývá klasifikací jednotlivých onemocnění, umožňuje snazší práci s informacemi, celosvětové využití a má statistický význam (Törnvall a Janson, 2015, s. 110). Vytvoření specifického standardizovaného jazyka pro obor ošetřovatelství pomáhá všeobecným sestřím zdokonalovat a rozvíjet své poznatky, pomáhá ošetřovatelskému personálu ve vzájemné komunikaci mezi institucemi, mezi pracovníky navzájem i v komunikaci sestra – pacient. Dále slouží pro kvalitně vedenou ošetřovatelskou dokumentaci. Standardizovaná ošetřovatelská terminologie není pouze nástrojem komunikačním, ale slouží i jako ukazatel efektivity péče, dále jako nezbytná součást pro výzkumnou činnost všeobecných sester (Vörösová, Solgajová, Archalousová, 2015, s. 10–13).

Standardizovaná ošetřovatelská terminologie představuje výraz pro všechny ošetřovatelské jazyky, které byly podrobeny procesu standardizace. V současnosti existuje několik standardizovaných ošetřovatelských jazyků, jejichž použití pomáhá ošetřovatelskému personálu v klinickém rozhodování, napomáhají vzdělávání i výzkumu a rozvoji oboru ošetřovatelství (Vörösová, Solgajová, Archalousová, 2015, s. 12–15).

Záznam ošetřovatelských činností do dokumentace je nezbytnou součástí profese všeobecné sestry. Ministerstvo zdravotnictví České republiky v červenci roku 2018 vydalo vyhlášku č. 137, dle které došlo k významné změně v ošetřovatelské dokumentaci. Dle této vyhlášky byl změněn obsah dokumentace ošetřovatelské péče. O obsahu dokumentace nyní rozhodují sama zdravotnická zařízení, ačkoliv je záznam ošetřovatelské péče stále povinnou součástí zdravotnické dokumentace (Česká republika, Vyhláška č. 137, 2018, s. 1772). Ministerstvo zdravotnictví České republiky v tiskové zprávě k dané vyhlášce ze dne 3. července 2018 uvádí, že změny byly provedeny za účelem snížení pracovní zátěže zdravotnického personálu ze strany administrativy, neboť zdravotnická dokumentace takovou zátěž podle ministerstva i České asociace sester představuje (2018, s. 1-2).

Cílem bakalářské práce je sumarizovat aktuální dohledané poznatky o využití standardizované terminologie v ošetrovatelství.

Díložními cíli bakalářské práce jsou:

1. Předložit aktuální dohledané poznatky o využití standardizované ošetrovatelské terminologie v klinické praxi.
2. Předložit aktuální dohledané poznatky o využití standardizované ošetrovatelské terminologie ve vzdělávání všeobecných sester.

Seznam vstupní literatury:

- BULECHEK, Gloria M., Joanne M. DOCHTERMAN a Cheryl M. WAGNER, 2013. *Nursing Interventions Classification (NIC)*. 6. vydání. St. Louis, Missouri: Elsevier Mosby. ISBN 978-0-323-10011-3.
- HERDMAN, T. Heather a Shigemi KAMITSURU, ed., 2010. *Ošetrovatelské diagnózy: definice a klasifikace 2015-2017*. Praha: Grada publishing. ISBN 978-80-247-5412-3.
- JOHNSON, Marion, Sue MOORHEAD, Gloria BULECHEK a Howard BUTCHER, ed., 2012. *NOC and NIC Linkages to NANDA-I and Clinical Conditions: Supporting Critical Reasoning and Quality Care*. 3. vydání. St. Louis, Missouri: Elsevier Mosby. ISBN 98-0-323-07703-3.
- MAREČKOVÁ, Jana, 2006. *Ošetrovatelské diagnózy v NANDA doménách*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-1399-3.
- MOORHEAD, Sue, Marion JOHNSON, Meridean L. MAAS a Elisabeth SWANSON, 2013. *Nursing Outcomes Classification (NOC): Measurement of Health Outcomes*. 5. vydání. St. Louis, Missouri: Elsevier Mosby. ISBN 978-0-323-10010-6.
- VÖRÖSOVÁ, Gabriela, Andrea SOLGAJOVÁ a Alexandra ARCHALOUSOVÁ, 2015. *Standardizovaná terminologie pro ošetrovatelskou diagnózu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5304-1.

1 Popis rešeršní činnosti

ALGORITMUS REŠERŠNÍ ČINNOSTI

VYHLEDÁVACÍ KRITÉRIA:

- klíčová slova v ČJ: Standardizovan*, ošetrovatelsk*, terminologi* OR jazyk*
- klíčová slova v ANJ: Standardized OR standardised, nursing, terminology OR language
- jazyk: český jazyk, anglický jazyk
- období: 2013–2018
- další kritéria: Pouze články, Články týkající se lidí

DATABÁZE:

Medvik, Pubmed, EBSCO

Nalezeno 281 článků

Vyřazující kritéria:

Články, jejichž název neodpovídal tématu
Duplicitní články
Články bez připojeného plného textu

SUMARIZACE VYUŽITÝCH DATABÁZÍ A DOHLEDANÝCH DOKUMENTŮ:

MEDVIK: 10

Pubmed: 80

EBSCO: 191 článků

Pro tvorbu teoretických východisek bylo použito 22 dohledaných článků.

2 Využití standardizované ošetrovatelské terminologie

Dle platné vyhlášky č. 55/2011 Sb. v aktuálním znění je všeobecná sestra v České republice povinna samostatně a bez indikace lékaře provádět autonomní ošetrovatelské činnosti a jejich následný záznam do ošetrovatelské dokumentace (Česká republika, Vyhláška č. 391/2017 Sb., 2017, s. 4361). Všeobecná sestra je coby profesionál v oblasti ošetrovatelství zodpovědná za poskytnutí péče, která sestává z několika kroků, známých pod pojmem ošetrovatelský proces. Prvním krokem je správné rozpoznání ošetrovatelského problému, diagnostika pacientových potřeb, následně rozpoznání pacientova aktuálního stavu i předpokládaného vývoje. Dále všeobecná sestra stanovuje cíl péče a vhodné činnosti – intervence – pomocí kterých daného cíle dosáhne. Aby bylo možné kvalitně tento proces provádět, je potřeba data získávaná od pacienta v jednotlivých krocích efektivně a systematicky dokumentovat (Macieira a spol., 2018, s. 1205; Olatubi a spol., 2018, s. 2). Pro dokumentování ošetrovatelského procesu je nezbytné používání klasifikačních systémů, které umožňují snazší zhodnocení ošetrovatelské péče, zlepšují klinické rozhodování všeobecných sester a ovlivňují všechny aspekty ošetrovatelství jako vědního oboru (Cavalcante a spol., 2016, s. 608; Macieira a spol., 2018, s. 1205).

Komunikace mezi ošetrovatelským personálem a dále mezi všeobecnou sestrou a pacientem je klíčovým bodem v získávání informací. Aby byly informace kvalitně získávány a systematicky tříděny, je nutný jednotný a ucelený způsob komunikace. Ten představuje použití standardizovaného jazyka (Tastan a spol., 2014, s. 1162). Použití standardizované ošetrovatelské terminologie je důležité nejen pro komunikaci mezi sestrou a pacientem, ale i pro komunikaci mezi jednotlivými zdravotnickými zařízeními, neboť její použití představuje jednotný způsob komunikace, který je snadno srozumitelný veškerému ošetrovatelskému personálu (Strudwick a Hardiker, 2016, s. 216).

Standardizovaná ošetrovatelská terminologie představuje nástroj, který vychází z dosavadních poznatků v ošetrovatelství a pomáhá všeobecným sestrám v klinickém rozhodování (Macieira a spol., 2018, s. 1205) s pomocí kritického myšlení, které použití těchto terminologií podporuje a rozvíjí tak kreativitu v ošetrovatelské péči (Rabelo-Silva a spol., 2017, s. 380; Olatubi a spol., 2018, s. 4). Standardizované terminologie dále pomáhají ošetrovatelskému personálu snadněji

porozumět individuálním potřebám pacientů (Topaz, Golfenshtein a Bowles, 2014, s. 169). Dokumentace ošetrovatelského procesu zaznamenávaná tzv. tradičně, tedy pomocí volného textu, který není psaný pomocí standardizovaného jazyka, schytává v poslední době častou kritiku. Ošetrovatelský personál tedy může použít standardizovanou ošetrovatelskou terminologii jako pomůcku, která byla ověřena v klinické praxi a pomocí které lze dokumentovat ošetrovatelský proces na pokročilé úrovni (Rabelo-Silva a spol., 2017, s. 380). Používání standardizovaného jazyka usnadňuje výměnu informací uvnitř ošetrovatelského týmu i napříč různými specializacemi. Standardizovaný ošetrovatelský jazyk dále podporuje autonomii ošetrovatelství jako samostatné vědní disciplíny, protože unikátně odlišuje ošetrovatelskou péči a její prvky od péče poskytované ostatními zdravotníky (Olatubi a spol., 2018, s. 1). Standardizovaný jazyk v oboru ošetrovatelství tak zviditelňuje práci všeobecných sester, protože jednotlivé kroky ošetrovatelského procesu dokáže přesně pojmenovat pomocí specifického názvu a příslušného kódu (Odutayo a spol., 2013, s. 108). I Noh a Lee potvrzují, že používáním standardizované ošetrovatelské terminologie je ošetrovatelská péče více zviditelněna, pochopena a pomáhá definovat obor ošetrovatelství (2014, s. 44). Ferreira a spol. souhlasí, že používání standardizované ošetrovatelské diagnostiky lépe popisuje a přibližuje význam oboru (2016, s. 286).

Dokumentace ošetrovatelské péče na mnohých místech v současnosti není na dobré úrovni, neboť neprobíhá systematicky s použitím standardizovaných nástrojů a jazyků. Ani v České republice není používání standardizovaných terminologií zcela běžné. Aby bylo možné péči efektivně dokumentovat a hodnotit, je třeba, aby byli všichni ošetrovatelští profesionálové obeznámeni se standardizovanými ošetrovatelskými terminologiemi a dokázali je použít v praxi (Ali a Sieloff, 2017, s. 348).

Dokumentování ošetrovatelských činností s použitím standardizované ošetrovatelské terminologie zvyšuje prestiž oboru, obohacuje jej o nové znalosti a zároveň podporuje výzkum v ošetrovatelství (Macieira a spol., 2018, s. 1205 a 1211). Vörösová, Solgajová a Archalousová také uvádějí, že použití standardizovaného ošetrovatelského jazyka je nezbytnou součástí ošetrovatelského výzkumu (2015, s. 10–13). Tastan a spol. navíc konkrétně uvádějí, že výzkum v ošetrovatelství zaměřený na efektivitu péče je potřebné vést pomocí standardizovaného jazyka

(2014, s. 1161). Törnvall a Jansson souhlasí, že dokumentace ošetrovatelské péče je pro výzkum v oboru nezbytná. Dále zdůrazňují, že dokumentování ošetrovatelské péče je důležité pro kvalitní výměnu informací a zhodnocení efektivity péče. Pro další zpracování ošetrovatelských dat, zejména v elektronických záznamech, autoři zdůrazňují nezbytnost používání standardizovaných jazyků (2015, s. 109).

Mezi nejvíce používané terminologie patří NANDA-I (the North American Nursing Diagnoses Association International), dále klasifikace NIC a NOC (Nursing Interventions and Outcomes Classifications), ICNP (International Classification of Nursing Practice), systém Omaha určený primárně pro komunitní péči, PNDS (klasifikace zabývající se perioperační péčí) a terminologie CCC/HHCC (Tastan a spol., 2014, s. 1162; Macieira a spol., 2018, s. 1205; Vörösová, Solgajová, Archalousová, 2015, s. 15). NANDA-I, klasifikace NIC a NOC společně vytvářejí jazykový celek, který nabízí ošetrovatelským pracovníkům společné využití těchto taxonomií ve všech krocích ošetrovatelského procesu. Tato taxonomie byla podle počátečních písmen pojmenována NNN (Macieira a spol., 2018, s. 1205; Olatubi a spol., 2018, s. 2). Některé klasifikace, jako například systém Omaha a další, poskytují všeobecným sestřím seznam kódovaných pojmů pro diagnostiku, cíle i intervence společně, zatímco terminologie ICNP poskytuje sestřím standardizovaný jazyk pouze pro kroky diagnostiky a intervence (Rabelo-Silva a spol., 2017, s. 381).

Ministerstvo zdravotnictví České republiky změnilo požadavky na obsah ošetrovatelské dokumentace dle nové vyhlášky č. 137/2018. Ministr zdravotnictví v tiskové zprávě MZČR ze dne 3. července 2018 k příslušné vyhlášce sám uvádí, že bylo nutné administrativní činnost všeobecných sester zredukovat, neboť byl kladen přílišný důraz na dokumentaci ošetrovatelských činností a všeobecné sestry tak pociťovaly značnou zátěž. V tiskové zprávě dále Česká asociace sester uvádí, že redukce ošetrovatelské dokumentace je z pohledu všeobecných sester vítána a zvýší zájem o práci v tomto oboru (Česká republika, Vyhláška č. 137, 2018, s. 1772; Tisková zpráva MZČR, 2018, s. 1-2). Tastan a spol. naopak uvádějí, že použitím standardizované ošetrovatelské terminologie (SOT) v ošetrovatelské dokumentaci naopak dochází k lepšímu rozvrhnutí času, dokonce tak dochází k jeho ušetření (2014, s. 1162). Olatubi a spol. souhlasí, že práce se standardizovaným ošetrovatelským jazykem usnadňuje získávat data rychle a efektivně (2018, s. 2). Park a Lee uvádějí, že při použití SOT v elektronické dokumentaci dojde především

k ušetření času nutného pro dokumentaci, ale dále také k ušetření financí a námahy spojené se získáváním a tříděním těchto dat. (2014, s. 35). I Macieira a spol. souhlasí, že s pomocí standardizovaných ošetrovatelských jazyků lze rychleji data vyhledávat a následně s nimi pracovat (2018, s. 1212).

2.1 Využití standardizované ošetrovatelské terminologie v klinické praxi

V dnešní moderní době stále větší počet profesí vytváří elektronické záznamy dokumentující vykonanou práci či plánované činnosti. Zdravotnictví představuje obrovský multioborový systém, u něhož je elektronická dokumentace dnes již nezbytná. Ošetrovatelství je obor, který je součástí tohoto multidisciplinárního týmu. Všeobecné sestry se společně s lékaři a jinými zdravotnickými pracovníky spoluúčastní na poskytování kvalitní zdravotní péče pro jedince, rodiny či komunity, a proto se i ošetrovatelští pracovníci a dokumentování jejich péče podílí na spoluutváření rozsáhlých záznamů ve zdravotnictví (Tseng a Moorhead, 2014, s. 298). I Strudwick a Hardiker uvádějí, že ošetrovatelská dokumentace byla zařazena do všeobecných zdravotnických záznamů za účelem kvalitnějšího vedení komplexní zdravotní péče. Zároveň tak zdůrazňují fakt, že ošetrovatelský personál je součástí multidisciplinárního zdravotnického týmu (2016, s. 216). Noh a Lee poukazují na nezbytnost elektronizace ošetrovatelské dokumentace a její zahrnutí do rozsáhlých zdravotnických záznamů, neboť ošetrovatelský personál tvoří největší podíl všech zaměstnanců ve zdravotnictví a jejich dokumentace je proto významná (2014, s. 46). I Ali a Sieloff souhlasí, že elektronizace ošetrovatelské dokumentace pomocí standardizovaného jazyka je nevyhnutelná. Dále poukazují na fakt, že mnohé organizace vytvářející elektronické záznamy ve zdravotnictví ošetrovatelskou část vynechávají, a tudíž ji nepodporují jako součást multidisciplinárního týmu (2017, 348 a 352). Takový příklad představuje i MZČR, které společně s Českou asociací sester usilují o redukování ošetrovatelské dokumentace za účelem vytvoření jednodušší a přehlednější dokumentace, která bude méně zatěžovat ošetrovatelský personál. Toto prohlášení vyšlo v tiskové zprávě MZČR k vyhlášce č. 137/2018 ze dne 3. července 2018. Topaz, Golfenshtein a Bowles ve svém systematickém přehledu objevili skutečnost, že na utváření studií zabývajících se Omaha systémem se podílel nejen ošetrovatelský personál, ale i jiní zástupci zdravotnického týmu (lékaři, farmaceuti).

Poukazují tak na fakt, že všeobecné sestry jsou součástí multioborového zdravotního týmu (2014, s. 167).

Aby mohla být ošetrovatelská dokumentace součástí širokých elektronických záznamů ve zdravotnictví, je nutná její standardizace (Hou a Chen, 2016, s. 437). Macieira a spol. naopak uvádějí, že pouhé zařazení SOT do elektronické dokumentace zdravotní péče nestačí. Je třeba propojit tuto dokumentaci s ostatními elektronickými záznamy ve zdravotnictví (lékařskou dokumentací, laboratorní výsledky), aby bylo možné vytvořit velký soubor dat vhodný k výzkumným účelům (2018, s. 1212). Törnvall a Jansson uvádějí, že pro elektronizaci ošetrovatelské dokumentace je nezbytné, aby byly záznamy vedeny pečlivě a uceleně. Dále uvádějí, že použití SOT pro elektronicky vedenou dokumentaci velmi usnadní práci s informacemi (2015, s. 109). Zahrnutí SOT do elektronické dokumentace ošetrovatelské péče má význam z hlediska zlepšení kvality poskytované péče (Ali a Sieloff, 2017, s. 347).

Většina SOT byla původně určena pro papírové využití, nicméně s pokročilou celosvětovou elektronizací je snaha tyto jazyky převádět do elektronické podoby (Strudwick a Hardiker, 2016, s. 216). Některé světové organizace, jako například Library of Medicine či Institute of Medicine, usilují o elektronické vedení ošetrovatelské dokumentace. Nicméně v mnohých zemích chybí základní předpoklad pro elektronicky vedenou ošetrovatelskou dokumentaci, tedy používání standardizovaných ošetrovatelských jazyků v praxi (Noh a Lee, 2014, s. 43; Ali a Sielof, 2017, s. 346).

Elektronická dokumentace ošetrovatelské péče s sebou přináší mnohé výhody. Macieira a spol. přicházejí s předpokladem, že vedení elektronických záznamů ošetrovatelských činností je přímým ukazatelem, do jaké míry se ošetrovatelský personál podílí na zlepšení pacientova zdravotního stavu. Dále potvrzují, že elektronická dokumentace zpracovávající nestandardizovaná ošetrovatelská data vede k ukládání nespolehlivých informací, nesrozumitelnostem a chybám, a zpracování takových dat je časově i pracovní náročnější (2018, s. 1205, 1211-1212). Stejně tak Strudwick a Hardiker uvádějí, že vedením elektronické ošetrovatelské dokumentace lze měřit efektivitu ošetrovatelské péče (2016, s. 216). Efektivitu péče je možné měřit pomocí standardizovaných jazyků Omaha a NOC,

protože obsahují posuzovací stupnice sloužící k měření a zaznamenávání stavu pacientových potřeb a jejich změn od začátku až po ukončení péče (Macieira a spol., 2018, s. 1208; Törnvall a Jansson, 2015, s. 110). Ali a Sieloff souhlasí, že elektronizace standardizovaných ošetrovatelských dat zlepší kvalitu péče o pacienta a zviditelní ošetrovatelskou péči (2017, s. 349). Tastan a spol. také souhlasí, že používání SOT zviditelní práci všeobecných sester a shromažďuje data o vlivu ošetrovatelských činností na stav pacienta. Dále uvádějí, že použitím SOT lze dosáhnout efektivnější a kvalitnější péče díky rozpoznání neúčinnějších intervencí a naopak odstranění těch nejméně efektivních. V neposlední řadě dodávají, že elektronizace ošetrovatelské dokumentace vede ke zlepšení komunikace mezi sestrami, a dokonce ulehčuje šíření informací směrem k laické veřejnosti (2014, s. 1161-1162). Törnvall a Janson souhlasí, že při použití SOT v elektronické dokumentaci ošetrovatelské péče se zlepší komunikace mezi ošetrovatelským personálem a komunikace uvnitř zdravotního týmu. Dále také poukazují na zlepšení kvality péče o pacienta a její snadnější zpětné zhodnocení. V neposlední řadě přicházejí s novým předpokladem, že aplikování SOT v elektronické dokumentaci povede k důslednějším dodržování standardů v oblasti ošetrovatelské péče (2015, s. 110). Park a Lee jako výhodu v používání elektronické ošetrovatelské dokumentace uvádějí především snížení finančních nákladů na ošetrovatelskou péči při zároveň vysoce kvalitně vedeném sběru dat. Dále uvádějí zlepšení komunikace při elektronickém použití SOT nejen mezi ošetrovatelským personálem, ale i mezi ostatními zdravotnickými profesionály. Vyzdvihují fakt, že při použití SOT lze zlepšit komunikaci i v případě, že odlišní poskytovatelé péče používají jiné systémy hodnocení péče, například jiné počítačové programy (2014, s. 35). Ali a Sieloff uvádějí, že elektronicky vedená ošetrovatelská dokumentace pomocí SOT zvyšuje dostupnost kvalitních dat o pacientovi a zároveň pomáhá urychlit jejich vyhledávání a srovnávání. Následkem toho lze poskytovanou ošetrovatelskou péči lépe hodnotit a péče se tak stává kvalitnější (2017, s. 347).

Výhody elektronického záznamu ošetrovatelských dat jsou značné. Nicméně i přesto existuje řada faktorů, které brzdí proces elektronizace ošetrovatelské dokumentace pomocí SOT v klinické praxi. Tastan a spol. poukazují na fakt, že ošetrovatelský personál raději volí jiné způsoby dokumentace péče, elektronická dokumentace ošetrovatelských činností potom zcela chybí. Jako důvody uvádějí

nedostatečné klinické používání SOT a dále preferenci ústního předávání informací mezi sestrami. Další úskalí v používání SOT podle mnohých představuje velká nabídka standardizovaných terminologií a nedostatek informací, podle jakých kritérií vhodnou terminologii vybrat (2014, s. 1161). Rabelo-Silva a spol. souhlasí, že výběr nejvhodnější terminologie není snadný, protože management ošetrovatelské péče musí při výběru zohlednit užitečnost terminologie, klinickou použitelnost a zároveň vhodnost použití standardizovaného jazyka pro elektronickou dokumentaci (2017, s. 381). Noh a Lee jako překážku vidí nedostatečnou standardizaci ošetrovatelské dokumentace (2014, s. 43). Ali a Sieloff uvádějí, že ošetrovatelský personál zodpovědný za management péče nebývá dostatečně proškolený a obeznámený se zahrnováním SOT do elektronické dokumentace péče ani s prací s elektronickými daty. Tato schopnost z jejich strany data elektronizovat tudíž není adekvátní, navíc manažeři ošetrovatelské péče bývají ve snaze zahrnout standardizované ošetrovatelské jazyky do praxe většinou pasivní. Jejich pasivita často následně přispívá ke zkreslenému pojetí ošetrovatelské profese (nedostatečné postavení ve zdravotnickém týmu), a péče poskytovaná ošetrovatelským personálem není tudíž dostatečně zviditelněna. Autoři proto publikují průřezovou studii, která popisuje schopnost všeobecných sester v začleňování SOT do elektronické podoby a současně ukazuje proměnné, které mají na tuto schopnost vliv. Studie byla provedena ve Spojených státech amerických, data byla sbírána pomocí elektronického dotazníku od 232 vysokoškolsky vzdělaných všeobecných sester. Výzkum ukazuje, že ošetrovatelští pracovníci, kteří mají více schopností (vedoucí pracovní pozici a tedy přístup k moci, stejně jako způsobilost svoje možnosti využít) mají také větší snahu o elektronizaci standardizovaných ošetrovatelských dat. Dalšími proměnnými, které mají značně pozitivní vliv na schopnosti ošetrovatelského pracovníka v elektronizaci SOT jsou jeho role, dostupnost finančních zdrojů a vliv okolního prostředí. Nicméně výzkum ukázal, že mnohé všeobecné sestry, které mají schopnosti dosáhnout elektronizace SOT, tuto možnost nevyužívají (2017, s. 347-352).

Kromě problematického výběru vhodných standardizovaných nástrojů existují i další bariéry bránící použití elektronických SOT v praxi. Törnvall a Jansson jako problém v aplikaci SOT označují nedostatečné znalosti a dovednosti ošetrovatelského personálu s jejich použitím a dále potíže s přenesením papírových

záznamů do elektronické podoby. Dále jako překážku uvádějí, že pro zdravotnická zařízení není jednoznačné, která terminologie je nejvhodnější pro klinické použití (2015, s. 109). Olatubi a spol. souhlasí, že hlavní překážkou jsou nedostatečné vědomosti všeobecných sester o práci se standardizovanými daty, ale zároveň poukazují na fakt, že znalost práce se SOT automaticky neznamená její použití v praxi. Výzkum, který Olatubi a spol. vedli, ukazuje, že méně než 50% sester v Nigerijských nemocnicích mělo zkušenost s prací pomocí SOT. Výzkum dále ukazuje, že pouze necelých 6% sester dokázalo popsat podstatu standardizovaného ošetřovatelského jazyka a jen polovina prokázala průměrné znalosti v této problematice. Přímá souvislost mezi znalostmi SOT a jejich praktickým použitím nebyla prokázána. V této studii většina sester uznala efektivitu používání SOT, nicméně téměř 40% označilo práci s těmito jazyky za nepotřebnou. Autoři došli k zajímavým výsledkům, nicméně vzhledem ke zcela rozdílným demografickým podmínkám vzniku této studie nelze její výsledky aplikovat na prostředí zdravotnictví České republiky. (2018, s. 2-5). Park a Lee také uznávají, že největším problémem je nedostatečná znalost práce se standardizovanými ošetřovatelskými terminologiemi, a s tím související vyšší časová náročnost. Proškolený personál naopak umí tento čas účinně ušetřit (2014, s. 41). Ali a Sieloff navíc uvádějí, že všeobecné sestry bývají skeptické k elektronickému používání SOT v praxi z důvodu náročné výuky v práci s těmito daty (2017, s. 349). Topaz, Golfenshtein a Bowles ve svém systematickém přehledu objevili skutečnost, že mnozí ošetřovatelské pracovníci zaznamenávají data elektronicky pomocí standardizovaného Omaha systému často vytvářejí v záznamech velké množství chyb a terminologii používají nesprávně. Jako důvod tohoto problému autoři označují nedostatečný výzkum zaměřený na vzdělávání ošetřovatelského personálu v elektronickém používání Omaha systému. Dále uvádějí, že nedostatečný výzkum může do budoucna vést k nekvalitně vedené ošetřovatelské péči a je nutné se na něj v dalších studiích zaměřit (2014, s. 168).

Macieira a spol. předkládají výsledky systematického přehledu, který se zabýval studiem sekundárních analýz 75 článků týkajících se ošetřovatelských dat. Zdrojem analyzovaných dat byly pouze elektronické záznamy ve zdravotnictví, kódované pomocí SOT. Systematický přehled tedy ukazuje frekvenci použití standardizovaných ošetřovatelských jazyků v elektronické dokumentaci péče. Výsledky studie ukázaly, že nejčastěji se vyskytující terminologií v elektronické

podobě je terminologie NNN (21 článků) a Omaha systém (10 článků), ICNP klasifikace se vyskytovala zřídka (3 články). Terminologie CCC a PNDS nebyly v analyzovaných studiích zahrnuty. Dále autoři studie poukázali na možnost měření výdajů za poskytnutou ošetrovatelskou péči díky použití standardizovaných terminologií NIC a NOC, na možnost využití standardizovaných terminologií jako nástroj k předpovězení výsledků či změny péče. V neposlední řadě autoři zmínili použití SOT ke kvalitnímu porovnávání dat v elektronických záznamech (2018, s. 1206-1211).

Terminologie NNN neboli Aliance 3N představuje propojený systém třech terminologií: NANDA-I, NIC a NOC. Tyto jazyky společně představují komplexní nástroj pro diagnostiku, plánování péče a zhodnocení stavu potřeb pacienta. Elektronická dokumentace pomocí klasifikace NNN je vhodnou formou dokumentace, protože propojení jednotlivých terminologií pomocí počítačového programu umožňuje rychlou a efektivní práci s daty. Program podporuje klinické rozhodování všeobecné sestry v oblasti diagnostiky pacientových potřeb, stanovení cílů péče a použití vhodných intervencí, které tento elektronický systém sám uživateli nabízí k výběru (Gengo e Silva a spol., 2018, s. 269).

Gengo e Silva a spol. vedli výzkum v Brazílii zaměřený na rozpoznání nejčastějších propojení mezi ošetrovatelskými diagnózami, intervencemi a výsledky pomocí elektronického programu, který obsahoval terminologie NNN. Data byla sbírána analýzou příjmových zpráv od 2343 pacientů na chirurgických a interních odděleních. Výsledky ukazují, že nejvíce propojení bylo nalezeno u diagnózy „Akutní bolest“, ke které byl výsledek „Management bolesti“ připojený u 1711 pacientů (52%), ovšem procentuálně nejčastějším se ukázal být výsledek „Integrita kůže: kožní a slizniční membrány“ u diagnózy „Narušená integrita tkáně“. Výsledek byl stanovený u 86,5% pacientů s touto diagnózou a nejčastěji připojovanou intervencí k danému výsledku byla „Péče o ránu“. Výjimku představovala diagnóza „Úzkost“, se kterou byl spojen výsledek „Sebekontrola úzkosti“ u 100% pacientů s touto diagnózou, ale jednalo se pouze o pacienty na chirurgických odděleních. Výzkum, který autoři vedli jasně ukazuje, že použití elektronického programu pro řešení ošetrovatelského problému pomocí NNN taxonomie rozšiřuje uživateli výběr z diagnóz, cílů péče a intervencí a umožňuje tak vznik četných kombinací. Výzkum tedy poukazuje na propojení mezi NNN terminologiemi v klinické praxi a svými výsledky poskytuje

informace o přispívání ošetrovatelské péče na zlepšení zdravotního stavu pacienta, navíc může napomáhat vytváření standardů péče (Gengo e Silva a spol., 2018, s. 270-274).

Park a Lee také publikovali výsledky studie zaměřené na elektronickou dokumentaci vedenou pomocí terminologie NNN. Účastníci výzkumu použili korejský program Snelds, který umožňuje propojit všechny tři terminologie a usnadňuje tak všeobecným sestřím výběr vhodných výsledků a intervencí ke vybraným ošetrovatelským diagnózám. Napomáhá tedy klinickému rozhodování ošetrovatelských profesionálů a zároveň šetří čas strávený hledáním vhodných propojení. Všeobecná sestra tedy nejprve vybírala odpovídající diagnózu, dále stanovila aktuální stav potřeby u pacienta a následně pomocí terminologie NOC vybrala očekávaný výsledek, ke kterému by měl pacient dojít. Nakonec program navrhnul vhodné intervence, pomocí kterých lze očekávaného výsledku dosáhnout. Ve druhé části výzkumu se autoři zaměřili na vliv terminologie NNN na práci všeobecných sester. Mezi pozitivy se nejčastěji objevovalo, že NNN umožňuje ošetrovatelskému personálu efektivněji vést ošetrovatelský proces, zlepšuje komunikaci a porozumění mezi sestrami a umožňuje vést dokumentaci standardizovaným způsobem. Mezi nejvýznamnějšími negativy se objevila zejména nedostatečná individualizace u pacientů, mezi kterou patří i nedostatek kulturního zohlednění, dále potom vysoká zátěž na ošetrovatelský personál z hlediska vynaloženého času, protože personál nebyl pro práci se SOT dostatečně proškolený a nedokázal tak čas kvalitně využít (2014, s. 36-41).

Hou a Chen zveřejnili výsledky pilotní studie zkoumající použitelnost klasifikace ICNP v elektronických záznamech ošetrovatelské péče na Tchaj-wanu. V této zemi je běžně pro záznam používána klasifikace NNN, autoři nyní sledují možnosti využití ICNP terminologie. Cílem studie bylo propojit prvky z klinické praxe zaznamenané pomocí speciálního počítačového programu ENCP s jazykem ICNP. Výsledky studie ukázaly, že téměř 90% klinických termínů (celkem 34 problémů) používaných běžně v praxi lze propojit s terminologií ICNP a lze ji tak použít jako standardizovaný nástroj pro elektronický záznam informací, nicméně 5 termínů se propojit nepodařilo. Mezi těchto 5 termínů patřily i takové problémy, které například v České republice nelze řadit mezi autonomní kompetence všeobecné sestry dle vyhlášky č. 55/2011 Sb. v aktuálním znění, jako například řešení problému

hyperbilirubinémie. Zde autoři vidí potíže, neboť každá země má odlišné požadavky na kompetence všeobecných sester a ICNP klasifikace by měla být více flexibilní a splňovat nároky celosvětově. Dále autoři navrhnou zpětně evaluovat používání terminologie v každé zemi zvlášť a vytvořit tak specifickou terminologii odpovídající dané zemi (2016, s. 438-441).

Standardizované ošetrovatelské jazyky nejsou určeny pouze pro využití v nemocniční péči. Je nutné rozvíjet ošetrovatelství ve všech jeho oblastech. Jednu z největších oblastí zdravotní, a tudíž i ošetrovatelské péče představuje péče komunitní. Ošetrovatelská péče v komunitě se liší od ošetrovatelské péče poskytované v nemocničních zařízeních. Všeobecné sestry poskytují i komunitní péči prostřednictvím ošetrovatelského procesu, ovšem používání standardizovaného ošetrovatelského jazyka v komunitní péči nebývá časté. Komunitní péče je nezbytnou součástí zdravotnictví, proto i ošetrovatelská dokumentace v komunitní péči by měla být vedena dostatečně kvalitně, pomocí standardizované ošetrovatelské terminologie (Odutayo a spol., 2013, s. 108-109). Omaha systém je jedním z nejstarších standardizovaných ošetrovatelských jazyků, který je široce používán a zaměřen na potřeby klientů v komunitní péči především v USA. Dle statistiky uvedené na webových stránkách Omaha systému v současnosti tento jazyk používá přibližně 9000 pracovníků v různých odvětvích komunitní péče. Je založen na principu zhodnocení ošetrovatelského problému, jeho řešení pomocí vhodných intervencí a evaluace výsledku péče. Během celého procesu tak využívá kritického myšlení ošetrovatelských pracovníků (Topaz, Golfenshtein a Bowles, 2014, s. 163-164 a 166). Omaha systém lze použít i jako standardizovaný nástroj ke zpětnému zhodnocení efektivity aplikované péče (intervencí) a k dokumentaci péče v elektronických zdravotnických záznamech (Southard a spol., 2017, s. 5). Použití tohoto standardizovaného jazyka zviditelňuje ošetrovatelskou péči a poukazuje na důležitost mezioborové kooperace (Beňová, Boledovičová a Bowles, 2016, s. 181).

Topaz, Golfenshtein a Bowles provedli systematický přehled nejnovějších studií zacílených na vyhledání nejnovějších trendů použití Omaha systému v praxi, vzdělávání a ve výzkumu. Oproti předchozím systematickým přehledům došlo k výraznému nárůstu počtu článků zabývajících se tematikou Omaha systému. Oproti poslednímu systematickému přehledu z roku 2004, který zahrnoval 41 článků napsaných během časového rozmezí 20 let, došlo k nárůstu počtu článků. Do

současného přehledu bylo zahrnuto 56 studií vzniklých za posledních 7 let. Články byly rozděleny do 5 kategorií, z nichž nejčastěji se objevovaly studie zaměřené na klientovy výsledky a dále články začleněné do kategorie „další“, kam byly zařazeny například studie týkající se důležitosti a potřeby klinického používání SOT (celkem téměř 60% článků). Naopak byl zpozorován pokles množství článků zaměřených na ošetřovatelský proces a diagnostiku klientových problémů pomocí tohoto jazyka. Důvodem tohoto poklesu je nejspíše fakt, že studie zabývající se klientovými výsledky jsou komplexnější a zahrnují v sobě jak diagnostiku problému, tak i ošetřovatelské intervence vedoucí k jeho vyřešení. Dále autoři vyzdvihují důležitost elektronického uchování informací pomocí standardizovaného Omaha systému, jelikož práce s těmito daty umožňuje snazší získávání velkého množství informací pro výzkum. Nicméně dále poukazují na fakt, že i když se stále rozvíjí výzkum zkoumající efektivitu Omaha systému, je nedostatek studií zabývajících se jeho testováním v klinické praxi. V přehledu byly nalezeny články zaměřené na různé skupiny populace, což poukazuje na fakt, že Omaha systém je nástroj velmi široce využitelný v primární péči jakéhokoliv druhu (v gynekologii, péči o dospělé, starší jedince i děti). Omaha systém je používán celosvětově, nicméně je specificky přizpůsoben americké populaci a jejím menšinám. Pouze malé množství studií zkoumá jeho validitu a přizpůsobitelnost kulturním odlišnostem v ostatních státech, zatímco ostatní SOT (například ICNP) jsou v tomto ohledu flexibilnější (2014, s. 164-168). Zde nesouhlasí Hou a Chen, kteří ve své studii zmiňují, že ICNP terminologie je málo flexibilní a kulturně nepřizpůsobená jednotlivým zemím. Doporučují proto zpětně ICNP terminologii evaluovat a následně vytvořit verzi kulturně přizpůsobenou jednotlivým zemím (2016, s. 440).

Southard a spol. se ve své studii zaměřili se na použití Omaha systému ke zhodnocení použitelnosti intervencí ve třech případových studiích v komunitní péči. Péči zde poskytovali pracovníci označovaní jako ošetřovatelský instruktor (angl. Nursing coach), který je charakterizovaný jako kvalifikovaný koordinátor ošetřovatelské a zdravotní péče zaměřené na potřeby, a především výsledky klienta v primární péči. Instruktor se zaměřuje na klienta, školí ho ve zvládnutí jeho zdravotního stavu a podporuje jej v prevenci vzniku a rozvoje nemoci. Tři případové studie použité pro tento výzkum byly fiktivní, vytvořené odborníky podle skutečnosti, zaměřené na tři klienty s chronickými onemocněními typickými pro současnou dobu

(1. migréna; 2. roztroušená skleróza; 3. diabetes mellitus, hypertenzní nemoc a CHOPN) a obsahovaly data odpovídající informacím získaným při prvním kontaktu s klientem. Ošetřovatelské instruktory v rámci výzkumu hodnotili použitelnost ošetřovatelských intervencí v jednotlivých případových studiích, tedy zdali by takové intervence v praxi sami použili. Intervence následně propojili s Omaha systémem, a ačkoliv většina z nich s touto SOT neuměla pracovat, byla nalezena velká shoda v průměru 84,3%. U první studie byla nalezena největší shoda v propojení intervencí s Omaha systémem (88%), nejmenší shoda byla nalezena u druhé studie (82%). Omaha systém se tak ukázal být dobrým nástrojem v praktickém použití u řešení chronických nemocí vyžadujících holistickou léčbu, protože umožňuje standardizovaný záznam informací, poskytuje efektivní intervence a dále umožňuje výměnu dat a jejich elektronický záznam. Jazyk tak byl označen jako dobrý nástroj pro práci ošetřovatelských instruktorů, který zvyšuje kvalitu poskytované péče. Velmi podstatnou součástí studie bylo vyslovení předpokladu, že při klinickém používání Omaha systému dojde snížení nákladů na péči. Jelikož ošetřovatelské instruktory pracující pomocí Omaha systému přispívají k prevenci rozvoje onemocnění (v této studii konkrétně onemocnění chronických, vysoce finančně nákladných), přispívají tak i ke snížení nákladů spojených s řešením těchto komplikací. Omaha systém tedy může sloužit jako nástroj ukazující míru finančních nákladů na zdravotní péči (2017, s. 5-10). Topaz, Golfenshtein a Bowles podobně ve svém přehledu zmiňují, že při klinickém používání Omaha systému lze snadněji zaznamenávat náklady na péči (2014, s. 168).

Beňová, Boledovičová a Bowles publikovaly kvantitativní studii zaměřenou na využití terminologie Omaha systému v České republice u klientů v komunitní péči. Komunitu v tomto případě tvořili klienti s hepatopankreatobiliárními onemocněními, které v současné době patří mezi časté choroby související především s nezdravým životním stylem a nadměrným přísunem alkoholu. Výzkumný vzorek obsahoval 23 klientů s onemocněním jater, slinivky nebo žlučníku, kteří se dlouhodobě léčili ambulantně nebo byli pro své onemocnění hospitalizováni. Pomocí Omaha systému byly ve třech fázích vybírány nejprve ošetřovatelské diagnózy s iniciálním zhodnocením problému, v druhé fázi vhodné intervence a nakonec finální zhodnocení výsledku klienta. Bylo nalezeno 71 diagnóz, mezi nejčastější diagnostické oblasti patřily bolest, výživa a trávení – hydratace. Na jednoho klienta

připadlo tři až deset problémů. Intervencí bylo nalezeno téměř 300, z nichž nejčastěji se vyskytovaly činnosti spadající pod kategorii „Léčba a léčebné postupy“ (35%) a pod kategorií „Surveillance“ (téměř 32%), s průměrem 12 intervencí na jednoho klienta. Zvolené intervence byly typické pro tuto skupinu onemocnění a nejčastěji se týkaly podávání medikace, dodržování diety a sledování typických symptomů. Intervence spadající pod kategorií „Edukace, vedení a poradenství“ primárně stanovovány nebyly. Co se týče výsledků/outcomů, u klientů bylo po aplikaci intervencí nejvíce patrné zlepšení v kategoriích výsledků „Vědomosti“ a „Stav problému“. Oproti tomu v kategorii „Chování“ byl rozdíl ve výsledku nepatrný (nárůst od 3,0 po hodnotu 3,7 na Likertově škále). Výsledky studie tak ukazují, že Omaha systém lze uplatnit i v České republice v oblasti komunitní péče u skupiny klientů s onemocněním jater, slinivky a žlučníku, kdy tato terminologie pomáhá zvolit cíle péče a nabízí efektivní intervence vedoucí k vyřešení stanoveného problému (2016, s. 181-185).

Odutayo a spol. ve své studii publikovali výsledky výzkumu na použití SOT v komunitní péči v Nigerii. Součástí výzkumu byla evaluace ošetřovatelského procesu vedeného pomocí SOT a dále vytvoření edukační příručky pro všeobecné sestry v primární péči sloužící k lepšímu pochopení a efektivnější práci se standardizovanou terminologií NNN. Výsledky studie ukázaly, že zhruba 70% ošetřovatelského personálu v komunitní péči mělo základní vědomosti o použití ošetřovatelského procesu, ale vědomosti týkající se znalostí SOT byly mizivé. Před edukací pomocí příručky většina primárních sester vedla záznamy o ošetřovatelské péči bez standardní úpravy, do deníků na základě lékařských dat. Po aplikaci edukační příručky se vědomosti všeobecných sester v oblasti používání terminologie NNN v Nigerii významně zvýšily a byl zmíněný předpoklad zvýšeného používání těchto terminologií v praxi. Stejně jako u studie od autorů Olatubi a spol. (2013, s. 110-111) výsledky tohoto výzkumu nelze aplikovat na české prostředí vzhledem ke zcela odlišným zdravotnickým podmínkám v Nigerii.

Americká asociace sester pracuje na standardizaci několika ošetřovatelských terminologií. Mezi tyto terminologie spadají i jazyky NANDA International, klasifikace NIC a NOC (Törnvall a Jansson, 2015, s. 110). Taxonomie NANDA International je ze všech ošetřovatelských jazyků nejstarší. Společně s klasifikacemi NIC a NOC vytvářejí systém NNN, který současně nabízí kódované ošetřovatelské problémy

neboli diagnózy, k nim připojené specifické intervence a výsledky ošetrovatelské péče. Klasifikace NOC navíc umožňuje číselně zhodnotit splnění daného cíle pomocí tzv. identifikátorů, což je možné využít pro zhodnocení efektivity péče. NNN tedy představuje terminologický celek, který lze využít v průběhu celého ošetrovatelského procesu (Törnvall a Jansson, 2015, s. 110). Nevýhodou v použití klasifikace NNN je rozdílné uspořádání problematiky v jednotlivých terminologiích, protože tyto jazyky byly vytvořeny nezávisle na sobě. Ošetrovatelský personál proto uvádí potíže s orientací a hledání souvislostí v jednotlivých terminologiích. Nicméně byl vytvořen systém Linkages, který poskytuje propojení mezi jednotlivými terminologiemi. V posledních letech některé organizace usilují o elektronizaci terminologie NNN. Elektronické programy zahrnující tyto tři terminologie navíc usnadňují uživateli programu snadněji zvolit jednotlivé položky (diagnózy, intervence a výsledky), jelikož je automaticky nabízí dle vhodných propojení. Navíc také zvyšují počet vhodných kombinací. Elektronizací terminologie NNN tedy nevýhoda rozdílného uspořádání problematiky a složitého hledání propojení (linkages) odpadá (Gengo e Silva a spol., 2018, s. 269-274).

Rabelo-Silva a spol. vedli v Brazílii výzkum srovnávající dvě nejpoužívanější standardizované ošetrovatelské terminologie – NANDA-I (v kombinaci s klasifikací NIC) a ICNP. Výzkum srovnával tyto jazyky v oblasti kvality ošetrovatelské dokumentace. Studie byla vedena ve dvou nemocnicích v Brazílii, na stejných odděleních, přičemž každá nemocnice používala jiný systém ošetrovatelské dokumentace (jedna data zaznamenávala elektronicky pomocí terminologií NANDA-I a NIC, druhá dokumentaci vedla papírově pomocí terminologie ICNP). Výzkumný vzorek představoval 69 ošetrovatelských dokumentací z každé nemocnice. Kvalita jednotlivých dokumentací byla následně posuzována pomocí brazilské verze Q-DIO dotazníku, který hodnotí kvalitu vybraných diagnóz, intervencí a výsledků péče. Maximální počet bodů v Q-DIO dotazníku byl 58. Výsledky studie prokázaly, že v zařízení, které používalo elektronický jazyk NANDA-I (společně s NIC terminologií), byly celkové výsledky uspokojivější, tedy kvalita ošetrovatelské dokumentace vedená tímto způsobem se prokázala jako vyšší (průměrný počet bodů získaných Q-DIO dotazníkem v této nemocnici činil 35,5 bodu). Výsledky v druhém zařízení používajícím ICNP byly slabší, nicméně stále na průměrné úrovni (průměrně 32 bodů). Autoři dále zmiňují zlepšení kritického myšlení všeobecných sester a

kvalitnější klinické rozhodování při aplikaci SOT do elektronických záznamů ve zdravotnictví (2017, s. 382-384). D'Agostino a spol. dále uvádějí, že kritické myšlení je nezbytnou součástí pro schopnost zvolit vhodné diagnózy. Bez kritického myšlení ošetrovatelský personál opomíjí některé domény a zaměřuje se zejména na biologickou stránku jedince (2018, s. 5).

D'Agostino a spol. publikovali výsledky studie vedené v Itálii, kde stále převažuje dokumentace ošetrovatelského procesu vedená papírovým způsobem bez použití SOT. Autoři výzkumu se zaměřili na to, zda pojmy obsažené ve SOT odpovídají pojmům používaným v klinické ošetrovatelské praxi, v dokumentaci ošetrovatelské péče v italských nemocnicích. Studie byla prováděna retrospektivní analýzou předchozí studie, která zahrnovala 250 náhodně vybraných ručně psaných ošetrovatelských dokumentací z 5 jihoitalských nemocnic, přičemž do aktuální studie bylo z tohoto počtu vybráno 137 dokumentací. V aktuální studii bylo provedeno srovnávání diagnóz, intervencí a výsledků z ošetrovatelských dokumentací s jazykem NNN. Srovnání provedly dvě všeobecné sestry s doktorským vzděláním, mezi nimiž byla testována inter-rater reliabilita se statisticky významným výsledkem ($p < 0,001$). Výsledky studie ukazují, že pojmy spadající pod terminologii NNN skutečně ve většině případů odpovídají pojmům objevujícím se v klinické praxi, kde je dokumentace vedena bez použití SOT. Například ošetrovatelské diagnózy nalezené v dokumentacích byly propojeny s NANDA-I terminologií v 90% případů. Intervence byly propojeny s NIC jazykem v 85% případů a s výjimkou jednoho výsledku všechny odpovídaly NOC terminologii. Nicméně, v praxi se stále vyskytují termíny, které jsou příliš obecné a nemají souvislost se standardizovanými pojmy. Z výsledků lze odvodit, že současná praxe v italských nemocnicích je již silně ovlivňována standardizovanými terminologiemi, ačkoliv dokumentace péče pomocí NNN zde stále neprobíhá. Studie dále objevila pouze 76 autonomních ošetrovatelských intervencí, které může všeobecná sestra vykonávat samostatně a bez indikace lékaře. Jako důvod autoři označují velké množství aktivit naordinovaných lékařem, a navíc nedostatečné množství zaznamenaných autonomních ošetrovatelských intervencí v analyzovaných dokumentacích. Autoři dále uvádějí zlepšení ošetrovatelské dokumentace při používání terminologií NANDA-I a NIC, naopak klasifikaci NOC doporučují používat pouze u objektivně

hodnotitelných cílů, jako například dosažení určité tělesné teploty nebo arteriálního krevního tlaku (2018, s. 2-8).

Standardizované jazyky v ošetrovatelství by měly být flexibilní, tedy měly by umět pokrýt problematiku v nejrůznějších oblastech. V dnešní době je potřebné, aby terminologie dokázaly popsat potřeby u všech pacientů v různých zdravotních situacích. Romeiro a Caldeira publikovali systematický přehled kvalitativních studií týkající se neplodnosti párů a zda terminologie NANDA-I dokáže lidské potřeby v takové zdravotní situaci dostatečně rozpoznat a popsat. Specifika péče o páry trpící neplodností souvisí se specifickými potřebami, které všeobecná sestra musí správně rozpoznat a adekvátně na ně reagovat. Péče o neplodné páry vyžaduje holistický přístup a tato studie ukazuje, jak terminologie NANDA-I přistupuje k takovému problému. Data v obsáhlých studiích byla sbírána kvalitativním způsobem, nejčastěji se jednalo o formu rozhovoru. V analyzovaných studiích bylo rozpoznání 77 diagnóz, které byly následně spojeny s ošetrovatelskými diagnózami v NANDA-I. Výsledky přehledu ukazují nejčastější diagnózy spadající zejména pod domény „Podpora zdraví“, „Životní principy“, „Vztahy mezi rolami“ a především pod doménu „Sebepercepce“. Tento standardizovaný ošetrovatelský jazyk tedy poskytuje všeobecným sestřím kvalitní podklad pro výběr odpovídajících ošetrovatelských diagnóz i v tak specifické oblasti péče, jako je péče o neplodné páry. SOT navíc pomáhá efektivně popsat potřeby pacientů veřejnosti (2018, s. 1-12).

I Ferreira a spol. publikovali studii zaměřenou na diagnostiku ošetrovatelských problémů pomocí taxonomie NANDA-I, tentokrát u pacientů na jednotkách intenzivní péče. Ve studii bylo analyzováno 256 ošetrovatelských dokumentací v brazilské nemocnici, která data shromažďovala nestandardizovaným způsobem, a výzkum byl vedený 5 sestrami výzkumnicemi, kdy čtyři byly označeny jako expertky s minimálně pětiletou zkušeností v praxi v intenzivní péči, jedna byla označena jako odbornice, která měla dostatečné vědomosti a zkušenosti v klinické praxi. Autoři se zaměřili na porovnání nestandardizovaných dat z nemocničních záznamů se standardizovanými ošetrovatelskými diagnózami NANDA-I. Bylo nalezeno 52 diagnóz, z čehož 39 bylo akutních a zbylých 13 rizikových diagnóz. Diagnózy byly nalezeny v 9 z 13 domén (výjimkou zůstaly domény Sebepercepce, Sexualita, Životní principy a Růst a vývoj) a mezi nejčastější patřily diagnózy „Akutní bolest“, „Porucha výměny plynů“, „Riziko infekce“ a „Snížený srdeční výdej“. Výsledky studie ukázaly, že většina potřeb

pacientů v intenzivní péči jsou potřeby biologické, nicméně i psychosociální potřeby mohou být takovou hospitalizací změněny a je třeba je také zohledňovat. Autoři studie tak vyzdvihli možnost využití standardizované terminologie i v této specializované oblasti péče (2016, s. 286-291).

Oliveira a spol. vedli výzkum v Brazílii, který zjišťoval, zda lze najít k běžně používaným ošetrovatelským intervencím a výsledkům u pacientů s ranami vhodné ekvivalenty ve standardizovaných terminologiích NIC a NOC. Pacienti, kteří se výzkumu účastnili, byli s ranami (jakéhokoliv původu) léčeni ambulantně a nemocnice nepoužívala SOT k záznamu pacientových dat. Studie byla vedena retrospektivně a bylo analyzováno 405 ošetrovatelských záznamů těchto pacientů. Aktivity byly rozříděny do 8 skupin a následně přiřazeny k NIC ekvivalentům. Celkem bylo nalezeno 13 NIC intervencí, z nichž nejčastěji se objevovaly intervence „Péče o ránu“, „Čištění rány“ a „Aplikace kožních léčiv“. Nicméně pojem „plánování kontrolní návštěvy“ nenašel v terminologii NIC žádné spojení stejně jako pojmy mechanický a chirurgický débridement. U débridementu se však jednalo o slovní nesrovnalosti v ošetrovatelské dokumentaci (každá všeobecná sestra tutéž aktivitu pojmenovala jinak), což potvrzuje důležitost používání SOT. Pojmy týkající se výsledků pacientů byly rozděleny do 3 skupin a celkem bylo nalezeno 6 NOC výsledků, z nichž nejčastějšími byly „Léčba rány per sekundam“, „Jednání při léčbě (nemoci či zranění)“ a „Řízení bolesti“. Dva výsledky stanovené v ošetrovatelských dokumentacích nebyly spojeny s žádným NOC termínem, konkrétně se jednalo o výsledky „Ambulantní propuštění pacienta“ a „Zemření v domácím prostředí“ (angl. „Death at home“). Výsledek „Management bolesti“ se v analyzovaných dokumentacích objevoval často, nicméně ošetrovatelský personál po stanovení výsledku následně nezaznamenával své kroky k jeho dosažení. S použitím SOT lze takovýmito problémům předcházet (2016, s. 2-8).

Tseng a Moorhead předkládají výsledky sekundární analýzy 3 studií, které se zabývaly elektronickou dokumentací nejčastějších ošetrovatelských intervencí u pacientů s nádorovým onemocněním pomocí NIC terminologie. Do studie byly zahrnuty pouze intervence spadající pod doménu „Bezpečnost“, které byly získávány z elektronické dokumentace péče od 2237 pacientů na 4 onkologických jednotkách. Celkem bylo nalezeno 100 identických intervencí, z nichž 11 spadalo pod doménu „Bezpečnost“. Doména se dělí na dvě třídy, kdy 10 z 11 intervencí spadalo pod třídu

„Management rizika“ a nejčastěji se objevujícími intervencemi v této třídě byly „Prevence pádu“, „Prevence infekce“, „Kontrola nad infekcí“ a „Management tlaku“. Jediná intervence „Prevence sebevraždy“ spadala pod druhou třídu „Management krizové situace“. Intervence byly dále propojeny s typickými výsledky pomocí NOC jazyka a byla tak hodnocena jejich efektivita. Účinnost NIC intervencí byla hodnocena prostřednictvím změn ve výsledcích, které byly evaluovány pacienty formou dotazníků na začátku a při ukončení hospitalizace. Ke zlepšení došlo například u výsledku „Chování při prevenci pádu“, kdy pomocí intervence „Prevence pádu“ došlo ke zlepšení ve v průměru o 0,1 bodu od přijetí po propuštění pacienta. U ostatních výsledků byla zlepšení obdobně nepatrná. Důvodem je nejspíše chyba personálu, kdy v některých případech nehodnotili výsledek péče znovu při propuštění pacienta. Důležitým faktem je, že nebyly nalezeny žádné intervence, které by specificky vystihovaly péči o pouze onkologické pacienty, nicméně terminologii NIC lze i v této specifické oblasti péče použít (2014, s. 299-302).

Nezbytnou součástí ošetřovatelského procesu je poslední krok – zhodnocení, které lze kvalitně provést pomocí standardizované klasifikace NOC. Toto objasňují ve své prospektivní studii Linhares a spol., kteří se zaměřují na klinickou využitelnost terminologie Nursing Outcomes Classification se zaměřením na pacienty se srdečním selháním a ošetřovatelskou diagnózou „Zvýšený objem tekutin“. Studie probíhala ve dvou fázích, kdy během první fáze byl experty vytvořen modelový postup pro hodnocení výsledků u pacientů se srdečním selháním prostřednictvím NOC klasifikace a během druhé fáze byly tyto modelové výsledky včetně vhodných indikátorů aplikovány v praxi. Vytvořené cíle byly zaměřeny jak na biologickou, tak na psychologickou stránku nemoci. Klinická využitelnost stanovených výsledků byla nezávisle hodnocena dvěma sestrami specialistkami, které po dobu 7 dnů či do ukončení hospitalizace prováděly v různých intervalech opakovaně klinická posouzení u pacientů se srdečním selháním. Inter-rater reliabilita mezi těmito dvěma sestrami nebyla hodnocena. Do studie bylo celkem zahrnuto 113 posouzení provedených u 17 pacientů v jedné nemocnici. Výsledky studie ukázaly zlepšení téměř u všech stanovených cílů (7 z 8), jak v oblasti biologické, tak v oblasti psychické. Výjimkou byl výsledek „vitální funkce“, kde došlo k mírnému zhoršení během dané doby. Studie poukazuje na výrazné ulehčení v klinické práci s výsledky (NOC), pokud jsou pro konkrétní diagnózu předem navrženy a schváleny konsenzem

expertů, stejně jako v této studii. Klinická využitelnost předem navržených výsledků je vyšší. Studie dále poukazuje na možnost zpětné evaluace efektivity použitých intervencí k dosažení stanovených výsledků (2016, s. 2-7).

2.2 Využití standardizované ošetrovatelské terminologie ve vzdělávání všeobecných sester

Momentálně neexistuje mnoho studií zabývajících se vzděláváním studentů oboru ošetrovatelství pomocí SOT. Výzkum potvrzuje, že studenti používající standardizovaný jazyk během svého teoretického i praktického studia zlepšují své kritické uvažování a zároveň dokáží svoje kroky odborně popsat. Tito studenti jsou navíc díky dobrým znalostem SOT lépe připraveni na elektronizaci ošetrovatelské dokumentace. Používání standardizovaného jazyka je nezbytné nejen pro posun v oboru, ale i pro kvalitní vzdělávání budoucích ošetrovatelských profesionálů. (Noh a Lee, 2014, s. 44 a 46). Ošetrovatelská diagnóza je paradigmatem oboru ošetrovatelství, protože zahrnuje všechny aspekty ošetrovatelství a její použití nejen při vzdělávání budoucích pracovníků je klíčové. Vzdělávání budoucích všeobecných sester v diagnostice ošetrovatelských problémů je důležitým faktorem pro následné používání standardizovaných terminologií v praxi. Překážkou je možnost nesprávného pochopení pojmu diagnóza v ošetrovatelství, což může negativně ovlivnit studium i klinickou praxi všeobecných sester (Karaca a Aslan, 2018, s. 114).

Noh a Lee zveřejnili výsledky studie, která se zabývala používáním standardizovaných ošetrovatelských jazyků během klinické praxe u studentů oboru ošetrovatelství v Jižní Koreji. Cílem studie bylo určit, které z diagnóz, intervencí či cílů jsou mezi studenty nejčastěji používány, včetně zjištění nejčastějších propojení (linkages) v rámci terminologií NNN. Data byla shromažďována elektronicky od 153 studentů dvou ošetrovatelských škol v Jižní Koreji. Výsledky studie ukázaly, že studenti nejčastěji vybírali diagnózy „Akutní bolest“, „Zácpa“, „Narušená integrita kůže“, „Hypertermie“, „Úzkost“ a „Riziko infekce“ stejně jako výsledky a intervence s nimi související. Dále studie ukazuje, že po zásahu ošetrovatelského pracovníka (po aplikaci intervencí) došlo ke zlepšení u většiny stanovených cílů. Překvapivým závěrem výzkumu je fakt, že studenti v korejských nemocnicích často vybírali diagnózy, intervence a cíle související s nedostatečnými znalostmi pacientů (zaměřené na edukaci). Oproti tomu již zaměstnané, a tudíž i časově vytížené všeobecné sestry tyto diagnózy příliš nevolily. Studenti tak často edukovali nejen pacienty, ale i jejich blízké, ve zlepšování soběstačnosti, sebeobsluhy a v prevenci poškození. Spojitosti (linkages) nalezené mezi terminologiemi NNN byly u studentů

podobné jako u ošetrovatelského personálu v klinické praxi, z čehož lze usoudit, že proces výuky studentů pomocí SOT zlepšuje jejich kritické myšlení (2014, s. 44-50).

Karaca a Aslan zveřejnili studii zabývající se vzděláváním vysokoškolských studentů oboru ošetrovatelství pomocí standardizovaných ošetrovatelských diagnóz, a především správným pochopením pojmu ošetrovatelská diagnóza. Výzkum byl vedený v Turecku u 155 studentů ošetrovatelství pomocí dotazníku, který byl zaměřený na vnímání pojmu ošetrovatelská diagnóza očima všeobecných sester/studentů ošetrovatelství. Dotazník (Perceptions of Nursing Diagnosis Survey) byl vytvořený v roce 1991, kdy u dotazníku byla v Turecku v roce 2013 hodnocena jeho validita a reliabilita s velmi dobrým výsledkem (Cronbachovo alfa u jednotlivých částí dotazníku bylo v rozmezí 0,79-0,92). Skupina 71 studentů, kteří se výzkumu zúčastnili, podstoupili 28 hodinový kurz zaměřený na studium standardizovaných ošetrovatelských terminologií (konkrétně NNN), zbylých 84 studentů (kontrolní skupina) tento kurz nepodstoupilo. Výsledky studie ukazují, že celkový rozdíl v chápání ošetrovatelské diagnózy mezi oběma skupinami studentů byl značný. Skupina, která kurz podstoupila, lépe pochopila význam ošetrovatelské diagnostiky a následně jej vhodněji používala v praxi. Nicméně autoři poukazují na fakt, že ošetrovatelský personál v praxi ošetrovatelské diagnózy přestává používat (2018, s. 115-116).

Topaz, Golfenshtein a Bowles ve svém systematickém přehledu uvádějí, že standardizovaný jazyk Omaha lze použít jako výukový způsob pro budoucí ošetrovatelské pracovníky, nicméně zatím neexistuje mnoho studií zabývajících se způsoby, jak budoucí uživatele Omaha systému v jeho použití vzdělávat. Autoři ve svém systematickém přehledu publikují, že počet článků zahrnujících studenty zůstal neměnný mezi lety 2004 - 2006 a od roku 2007 nebyla nalezena žádná taková studie. Nedostatek studií zaměřených na vzdělávání studentů pomocí standardizovaného jazyka může vést k nekvalitně poskytované péči a autoři toto uvádějí jako předpoklad pro další výzkum (2014, s. 168).

2.3 Význam a limity dohledaných poznatků

Cílem bakalářské práce bylo poukázat na význam používání standardizovaných ošetrovatelských jazyků v klinické praxi a ve vzdělávání všeobecných sester na podkladě nejnovějších dohledaných poznatků v této oblasti. Efektivita používání standardizovaných ošetrovatelských jazyků bývá dnes mnohými studii potvrzována, neboť existuje stále větší počet studií, které se zabývají tematikou SOT. Nicméně stále neexistuje velký počet studií zabývajících se některými potřebnými oblastmi výzkumu (vzdělávání, validace terminologií v různých státech, klinická aplikace terminologií v různých oblastech praxe). Limitaci představuje nedostatek studií zabývajících se standardizovanými ošetrovatelskými jazyky CCC/HHCC a PNDS. Žádné studie zabývajících se těmito terminologiemi nebyly v bakalářské práci zahrnuty.

Výhodou dnešní moderní doby je možnost elektronizace zdravotnických dat, včetně záznamů ošetrovatelských. Mnohé země i organizace usilují o elektronizaci ošetrovatelské dokumentace, jejímž základním předpokladem je vést dokumentaci prostřednictvím standardizovaných jazyků. Tato práce objasňuje efektivitu elektronického používání SOT, neboť takováto data lze dle analyzovaných studií snadněji dohledat, lépe zpracovat a využít k meziinstitucionální i mezioborové komunikaci. Někteří autoři navíc zdůrazňují, že práce s elektronickou dokumentací ušetří všeobecným sestrám nejen čas, ale i námahu a finance spojené se získáváním a tříděním informací. Naopak zpracovávání nestandardizovaných dat vede ke vzniku chyb a nesrozumitelností. Finanční výhody v použití SOT (nejen elektronických) nebyly v žádné studii ohniskem výzkumu, nicméně mnozí autoři uvádějí předpoklad snížení nákladů na ošetrovatelskou péči při vedení dokumentace pomocí standardizovaných jazyků. Tento důležitý fakt by mohl být pro mnohé manažery ošetrovatelské péče důvodem k začlenění SOT do klinické praxe na klinických pracovištích. Limitaci představuje nedostatek studií zaměřených na snížení finančních nákladů na ošetrovatelskou péči při práci se standardizovanými jazyky.

Součástí bakalářské práce je i zviditelnění širokého pole využitelnosti SOT nejen v odlišných geografických oblastech (Evropa, Jihovýchodní Asie, Amerika, Afrika), ale i v odlišných oblastech péče (komunitní péče, specializované oblasti péče, například péče o infertilní páry, péče o onkologické pacienty, péče o pacienty

v intenzivní péči). Tato práce dále významně poukazuje na skutečnost, že ačkoliv se mnozí ošetřovatelští pracovníci práci se SOT brání, její obsah a použití odpovídá prvkům v klinické praxi. Limitaci v této oblasti představuje nedostatečná kulturní přizpůsobitelnosti SOT, protože mnohé země nevytvářejí validní verze standardizovaných jazyků, které by více odpovídaly jejich demografickým potřebám. Příkladem jsou i terminologie NIC a NOC v České republice, u nichž nebyl dosud vytvořen český překlad. S tím souvisí i významná limitace, kterou je nedostatek studií vedených v České republice či střední Evropě, nebo studií zaměřených na českou či středoevropskou populaci. Limitující je především obtížná aplikovatelnost výsledků zahraničních studií na českou populaci. Mým největším doporučením pro výzkumníky v oboru ošetřovatelství je rozvinout výzkum SOT i v České republice a okolních státech.

V poslední části tato bakalářská práce shrnuje nejnovější poznatky o vzdělávání všeobecných sester pomocí standardizovaných ošetřovatelských terminologií. Bylo zjištěno, že SOT lze použít jako pomůcku ve výuce budoucích ošetřovatelských profesionálů, zejména se jednalo o terminologie NANDA-I, NIC a NOC. Omaha systém lze jako výukovou metodu také použít, ačkoliv neexistuje mnoho studií dokládajících jeho vhodnost k výukovým účelům. V této práci byla zahrnuta pouze jedna týkající se vzdělávání studentů ošetřovatelství pomocí Omaha systému, ačkoliv vzdělání nebylo ohniskem výzkumu této studie. Celkový počet studií zaměřených na vzdělávání byl mizivý, nebyly nalezeny žádné studie zabývající se studiem všeobecných sester pomocí terminologií ICNP, Omaha systému a dalších SOT. Mnohé vysoké školy vzdělávající budoucí všeobecné sestry používají terminologie NNN jako výukovou metodu, ačkoliv se s nimi studenti v následné praxi nesetkávají. Navíc kliničtí pracovníci během ošetřovatelských praxí standardizované jazyky před studenty nepoužívají a mnohdy je označují za zbytečné. Pro budoucí výzkum doporučuji vést více studií zaměřených na vzdělávání pomocí standardizovaných ošetřovatelských jazyků nejen v zahraničí, ale i v České republice. Dále bych doporučila vést výzkum zaměřující se i na vnímání SOT nejen z pohledu studentů, ale i klinických pracovníků.

Závěr

Cílem přehledové bakalářské práce bylo sumarizovat aktuální dohledané poznatky o využití standardizované terminologie v ošetrovatelství. Tato bakalářská práce byla zaměřena na využití standardizovaných ošetrovatelských jazyků v klinické praxi a ve vzdělávání všeobecných sester.

Prvním dílčím cílem bakalářské práce bylo sumarizovat nejnovější poznatky o využití SOT v ošetrovatelské praxi. Nejnovější trendy týkající se využití SOT v klinické praxi se v posledních letech týkají zejména rozvoje elektronických záznamů ve zdravotnictví, včetně začleněné ošetrovatelské dokumentace. Vzhledem k modernizaci zdravotnictví je dnes již potřebné, aby byly záznamy pro lepší přehlednost a využitelnost převedeny do elektronické podoby. Elektronická dokumentace ošetrovatelské péče je rostoucím trendem, který však vyžaduje ucelené zpracování informací, což zajišťuje použití standardizované ošetrovatelské terminologie při vedení dokumentace. Mezi další výhody počítačově vedené ošetrovatelské dokumentace patří snížení množství vynaloženého času a energie na práci s dokumentací, umožnění většího výběru z diagnóz, intervencí a výsledků ověřených v klinické praxi, zlepšení kritického myšlení všeobecných sester a snížení finančních nákladů na ošetrovatelskou péči. Dále se velké procento současných studií zabývajících se problematikou SOT zaměřuje na ověření, zda prvky jednotlivých terminologií odpovídají potřebám klinické praxe a zda je lze v dnešní době efektivně využít. Dohledané názory v této práci se shodují, že použití standardizovaných jazyků v ošetrovatelství odpovídá skutečným problémům v praxi a SOT jsou tedy efektivním nástrojem pro všeobecné sestry v různých odvětvích péče (v komunitní péči, v intenzivní péči, v péči o onkologické pacienty a další).

Druhým dílčím cílem této práce bylo předložit nejnovější poznatky týkající se vzdělávání všeobecných sester pomocí standardizovaných jazyků. Byly nalezeny pouze 3 studie, které se danou problematikou zabývaly. I přes to bylo potvrzeno efektivní využití SOT ve vzdělávání budoucích ošetrovatelských pracovníků. Bylo potvrzeno, že studenti pracující se standardizovanými jazyky zlepšují své kritické myšlení. Naopak vzdělávání, které neprobíhá pomocí standardizovaných postupů, může vést k následné nekvalitně vedené ošetrovatelské praxi.

Referenční seznam

- ALI, Samira a Christina L. SIELOFF, 2017. Nurse's use of power to standardise nursing terminology in electronic health records. *Journal of Nursing Management* [online]. **25**(5), 346-353 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1111/jonm.12471. ISSN 09660429. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/jonm.12471>
- BEŇOVÁ, Eva, Mária BOLEDOVIČOVÁ a Kathryn H. BOWLES, 2016. Problems, interventions and outcomes of the Omaha system in nursing clinical practice. *Kontakt* [online]. **18**(3), e164-e169 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1016/j.kontakt.2016.08.002. ISSN 12124117. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1212411716300241>
- CAVALCANTE, Marília Daniella Machado Araújo, Liliana Müller LAROCCA, Maria Marta Nolasco CHAVES, Márcia Regina CUBAS, Laura Christina Macedo PIOSIADLO a Verônica de Azevedo MAZZA, 2016. Nursing terminology as a work process instrument of nurses in collective health. *Revista da Escola de Enfermagem da USP* [online]. **50**(4), 610-616 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1590/S0080-623420160000500010. ISSN 0080-6234. Dostupné z: http://www.scielo.br/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0080-62342016000400610&lng=en&tlng=en
- D'AGOSTINO, Fabio, Valentina ZEFFIRO, Ercole VELLONE, Davide AUSILI, Romina BELSITO, Antonella LETO a Rosaria ALVARO, 2018. Cross-Mapping of Nursing Care Terms Recorded in Italian Hospitals into the Standardized NNN Terminology. *International Journal of Nursing Knowledge* [online]. 1-10 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1111/2047-3095.12200. ISSN 20473087. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/2047-3095.12200>

- FERREIRA, Anali Martegani, Elisiane do Nascimento da ROCHA, Camila Takáo LOPES, Maria Márcia BACHION, Juliana de Lima LOPES a Alba Lúcia Bottura Leite de BARROS, 2016. Diagnósticos de enfermagem em terapia intensiva: mapeamento cruzado e Taxonomia da NANDA-I. *Revista Brasileira de Enfermagem* [online]. **69**(2), 307-315 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1590/0034-7167.2016690214i. ISSN 0034-7167. Dostupné z: http://www.scielo.br/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0034-71672016000200307&lng=pt&tlng=pt
- GENGO E SILVA, Rita de Cassia, Regina Célia DOS SANTOS DIOGO, Diná de Almeida Lopes Monteiro DA CRUZ, Doris ORTIZ, Diley ORTIZ, Heloísa Helena Ciqueto PERES a Sue MOORHEAD, 2018. Linkages of Nursing Diagnoses, Outcomes, and Interventions Performed by Nurses Caring for Medical and Surgical Patients Using a Decision Support System. *International Journal of Nursing Knowledge* [online]. **29**(4), 269-275 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1111/2047-3095.12185. ISSN 20473087. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/2047-3095.12185>
- HOU, I-Ching a Meng-Jun CHEN, 2016. The Pilot Evaluation of Using the International Classification for Nursing Practice (ICNP) as the Electronic Nursing Data Exchange Standardization in Taiwan. *Studies In Health Technology And Informatics* [online]. **225**, 437-441 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.3233/978-1-61499-658-3-437. ISSN 09269630. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=mdc&AN=27332238&lang=cs&site=ehost-live>
- KARACA, Turkan a Sinan ASLAN, 2018. Effect of 'nursing terminologies and classifications' course on nursing students' perception of nursing diagnosis. *Nurse Education Today* [online]. **67**, 114-117 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1016/j.nedt.2018.05.011. ISSN 02606917. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S026069171830203X>

- LINHARES, Joelza Celesilvia Chisté, Letícia ORLANDIN, Graziella Badin ALITI a Eneida Rejane RABELO-SILVA, 2016. Aplicabilidade dos resultados de enfermagem em pacientes com insuficiência cardíaca e volume de líquidos excessivo. *Revista Gaúcha de Enfermagem* [online]. **37**(2), 1-8 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1590/1983-1447.2016.02.61554. ISSN 1983-1447. Dostupné z: http://www.scielo.br/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1983-14472016000200419&lng=pt&tlng=pt
- MACIEIRA, Tamara G. R., Madison B. SMITH, Nicolle DAVIS, Yingwei YAO, Diana J. WILKIE, Karen Dunn LOPEZ a Gail KEENAN, 2018. Evidence of Progress in Making Nursing Practice Visible Using Standardized Nursing Data: a Systematic Review. *AMIA Annual Symposium Proceedings. AMIA Symposium* [online]. United States of America: American Medical Informatics Association, **2017**, 1205-1214 [cit. 2019-03-23]. ISSN 15594076. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5977718/>
- NOH, Hyun Kyung a Eunjoo LEE, 2015. Relationships Among NANDA-I Diagnoses, Nursing Outcomes Classification, and Nursing Interventions Classification by Nursing Students for Patients in Medical-Surgical Units in Korea. *International Journal of Nursing Knowledge* [online]. **26**(1), 43-51 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1111/2047-3095.12044. ISSN 20473087. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/2047-3095.12044>
- ODUTAYO, Patience Omonigho, Adenike Ayobola OLAOGUN, Abimbola Oyeninhun OLUWATOSIN a Adesola Adenike OGUNFOWOKAN, 2013. Impact of an Educational Program on the Use of Standardized Nursing Languages for Nursing Documentation Among Public Health Nurses in Nigeria. *International Journal of Nursing Knowledge* [online]. **24**(2), 108-112 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1111/j.2047-3095.2013.01239.x. ISSN 20473087. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.2047-3095.2013.01239.x>

- OLATUBI, Matthew Idowu, Olufemi Oyebanji OYEDIRAN, Funmilola Adenike FAREMI a Omowumi Romoke SALAU, 2019. Knowledge, Perception, and Utilization of Standardized Nursing Language (SNL) (NNN) among Nurses in Three Selected Hospitals in Ondo State, Nigeria. *International Journal of Nursing Knowledge* [online]. **30**(1), 43-48 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1111/2047-3095.12197. ISSN 20473087. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/2047-3095.12197>
- PARK, Hyejin a Eunjoo LEE, 2015. Incorporating Standardized Nursing Languages Into an Electronic Nursing Documentation System in Korea: A Pilot Study. *International Journal of Nursing Knowledge* [online]. **26**(1), 35-42 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1111/2047-3095.12038. ISSN 20473087. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/2047-3095.12038>
- RABELO-SILVA, Eneida Rejane, Ana Carla DANTAS CAVALCANTI, Maria Cristina RAMOS GOULART CALDAS, Amália de Fátima LUCENA, Miriam de Abreu ALMEIDA, Graciele Fernanda da Costa LINCH, Marcos Barragan DA SILVA a Maria MÜLLER-STAUB, 2017. Advanced Nursing Process quality: Comparing the International Classification for Nursing Practice (ICNP) with the NANDA-International (NANDA-I) and Nursing Interventions Classification (NIC). *Journal of Clinical Nursing* [online]. **26**(3-4), 379-387 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1111/jocn.13387. ISSN 09621067. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/jocn.13387>
- ROMEIRO, Joana a Sílvia CALDEIRA, 2018. The Human Responses and Nursing Diagnoses of Those Living With Infertility: A Qualitative Systematic Review. *International Journal of Nursing Knowledge* [online]. 1-17 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1111/2047-3095.12223. ISSN 20473087. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/2047-3095.12223>
- SOUTHARD, Mary Elaine, Linda BARK, Margaret ERICKSON a Karen A. MONSEN, 2017. Feasibility of using the Omaha System to represent Nurse Coaching practice. *Kontakt* [online]. **19**(1), 4-12 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1016/j.kontakt.2017.01.005. ISSN 12124117. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1212411717300053>

- STRUDWICK, Gillian a Nicholas R. HARDIKER, 2016. Understanding the use of standardized nursing terminology and classification systems in published research: A case study using the International Classification for Nursing Practice ®. *International Journal of Medical Informatics* [online]. **94**, 215-221 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1016/j.ijmedinf.2016.06.012. ISSN 13865056. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1386505616301411>
- TASTAN, Sevinc, Graciele C.F. LINCH, Gail M. KEENAN, et al., 2014. Evidence for the existing American Nurses Association-recognized standardized nursing terminologies: A systematic review. *International Journal of Nursing Studies* [online]. **51**(8), 1160-1170 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1016/j.ijnurstu.2013.12.004. ISSN 00207489. Dostupné z: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0020748913003817>
- TOPAZ, Maxim, Nadya GOLFENSHEIN a Kathryn H BOWLES, 2014. The Omaha System: a systematic review of the recent literature. *Journal of the American Medical Informatics Association* [online]. **21**(1), 163-170 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1136/amiajnl-2012-001491. ISSN 1067-5027. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jamia/article-lookup/doi/10.1136/amiajnl-2012-001491>
- TÖRNVALL, Eva a Inger JANSSON, 2017. Preliminary Evidence for the Usefulness of Standardized Nursing Terminologies in Different Fields of Application: A Literature Review. *International Journal of Nursing Knowledge* [online]. **28**(2), 109-119 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.1111/2047-3095.12123. ISSN 20473087. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/2047-3095.12123>
- TSENG, Huichen a Sue MOORHEAD, 2014. The Use of Standardized Terminology to Represent Nursing Knowledge: Nursing Interventions relevant to Safety for Patients with Cancer. *Nursing informatics* [online]. **201**, 298-303 [cit. 2019-03-23]. DOI: 10.3233/978-1-61499-415-2-298. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=mdc&AN=24943558&lang=cs&site=ehost-live>

- VÖRÖSOVÁ, Gabriela, Andrea SOLGAJOVÁ a Alexandra ARCHALOUSOVÁ, 2015. *Standardizovaná terminologie pro ošetrovatelskou diagnózu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5304-1.
- ČESKÁ REPUBLIKA, Vyhláška č. 391/2017 Sb.: Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění vyhlášky č. 2/2016 Sb., 2017. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., ročník 2017, částka 137, číslo 391.
- ČESKÁ REPUBLIKA, Vyhláška č. 137/2018 S.: Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci, ve znění pozdějších předpisů, 2018. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., ročník 2018, částka 71, číslo 137.
- ŠTĚPANYOVÁ, Gabriela. Ministerstvo zdravotnictví výrazně zjednodušuje zdravotnickou dokumentaci, tisková zpráva [online]. Praha, 3. července 2018 [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: https://www.mzcr.cz/dokumenty/ministerstvo-zdravotnictvi-vyrazne-zjednodusujezdravotnickou-dokumentaci_15721_1.html

Seznam zkratek

CCC	Clinical Care Classification Systém
ENCP	Electronic nursing care plan
CHOPN	Chronická obstrukční plicní nemoc
ICD	International Classification of Diseases, Mezinárodní klasifikace nemocí
ICNP	International Classification of Nursing Practice
MZČR	Ministerstvo zdravotnictví České republiky
NANDA-I	North American Nursing Diagnoses Association International
NIC	Nursing Interventions Classification
NOC	Nursing Outcomes Classification
NNN	Terminologie NANDA-I + NIC + NOC
PNDS	Perioperative Nursing Data Set
SOT	Standardizovaná ošetrovatelská terminologie